

ТАСДИҚ МЕКУНАМ»

Ректори Донишгоҳи миллии Тоҷикистон,
доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессор
Насриддинзода Э.С.

«30» 06

соли 2025

ХУЛОСАИ

Донишгоҳи миллии Тоҷикистон

Диссертатсияи Сулаймонзода Манучеҳр Субҳоналӣ дар мавзуи «Вазъи ҳуқуқӣ-конститутсионии сарвари давлат дар кишварҳои Осиёи Марказӣ: таҳлили муқоисавӣ-ҳуқуқӣ» барои дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 12.00.02 – Ҳуқуқи конститутсионӣ, ҳуқуқи мурофиаи судии конститутсионӣ, танзими ҳуқуқии ҳокимияти маҳаллӣ дар кафедраи ҳуқуқи конститутсионӣ ва маъмурии факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон иҷро шудааст.

Сулаймонзода Манучеҳр Субҳоналӣ соли 2006 ба факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон дохил шуда, онро соли 2011 хатм намудааст.

Айни ҳол ҳамчун мудирӣ кафедраи ҳуқуқи конститутсионӣ ва маъмурии факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон фаъолият намуда истодааст.

Рисолаи номзадиро соли 2018 таҳти унвони «Вазъи ҳуқуқӣ-конститутсионии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон» бомуваффақият дифо намуда, соҳиби унвони илмии дотсент мебошад.

Мавзуи рисолаи доктории Сулаймонзода Манучеҳр Субҳоналӣ «Вазъи ҳуқуқӣ-конститутсионии сарвари давлат дар кишварҳои Осиёи Марказӣ: таҳлили муқоисавӣ-ҳуқуқӣ» 28-уми ноябри соли 2020 дар ҷаласаи Шурои олимони факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон суратмачлиси № 5 (20-21) дасдиқ карда шудааст.

Мушовири илмӣ – Диноршоҳ Азиз Мусо, доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессор, муовини аввал, муовини директори иҷроия оид ба илм, инноватсия ва муносибатҳои байналмилалӣ филиали Донишгоҳи давлатии Москва ба номи М.В. Ломоносов дар шаҳри Душанбе.

Диссертатсияи Сулаймонзода Манучеҳр Субҳоналӣ дар мавзуи «Вазъи ҳуқуқӣ-конститутсионии сарвари давлат дар кишварҳои Осиёи Марказӣ: таҳлили муқоисавӣ-ҳуқуқӣ» барои дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 12.00.02 – Ҳуқуқи конститутсионӣ, ҳуқуқи мурофиаи судии конститутсионӣ, танзими ҳуқуқии ҳокимияти маҳаллӣ дар ҷаласаи кафедраи ҳуқуқи конститутсионӣ ва маъмурии факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон аз 28-уми июни соли 2025 муҳокима гардидааст. Ба диссертатсия аз ҷониби муқарризон баҳои мусбат дода шуда, пас аз ислоҳи камбудӣҳо ба зинаи навбатии ҳимоя тавсия карда шудааст.

Оид банатичаи баррасии диссертатсия дар мавзуи «Вазъи ҳуқуқӣ-конститутсионии сарвари давлат дар кишварҳои Осиёи Марказӣ: таҳлили муқоисавӣ-ҳуқуқӣ» чунин хулоса қабул карда шуд:

Мутобиқати ихтисос, номи мавзӯ, ба шиносномаи ихтисос ва муҳтавои диссертатсия. Ихтисос ва номи мавзуи диссертатсияи Сулаймонзода Манучеҳр Субҳоналӣ дар мавзуи «Вазъи ҳуқуқӣ-конститутсионии сарвари давлат дар кишварҳои Осиёи Марказӣ: таҳлили муқоисавӣ-ҳуқуқӣ» барои дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 12.00.02 – Ҳуқуқи конститутсионӣ, ҳуқуқи муҳофизати судии конститутсионӣ, танзими ҳуқуқии ҳокимияти маҳаллӣ ба шиносномаи ихтисос ва муҳтавои диссертатсия мутобиқат менамояд.

Алоқамандии мавзуи диссертатсия ба самтҳои афзалиятноки рушди илм, техника ва технология дар ҷумҳурӣ. Диссертатсияи Сулаймонзода Манучеҳр Субҳоналӣ дар мавзуи «Вазъи ҳуқуқӣ-конститутсионии сарвари давлат дар кишварҳои Осиёи Марказӣ: таҳлили муқоисавӣ-ҳуқуқӣ» барои дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 12.00.02 – Ҳуқуқи конститутсионӣ, ҳуқуқи муҳофизати судии конститутсионӣ, танзими ҳуқуқии ҳокимияти маҳаллӣ дар заминаи равиши комплекси илмӣ ва бо риояи самтҳои афзалиятноки фаъолияти илмӣ-таҳқиқотии донишгоҳ амалӣ гардида, ба барномаи корҳои илмӣ-таҳқиқотии кафедраи ҳуқуқи конститутсионӣ ва маъмурии факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон мутобиқат дорад. Ин таҳқиқот ба иҷрои банди мавзуи барномаи панҷсолаи кафедра барои солҳои 2020–2025 бахшида шудааст, ки зери унвони «Рушди падидаҳои конститутсионализм ва давлатдорӣ миллии, асосҳои демократӣ, таъмини ҳуқуқи озодиҳои инсон, такмили қонунгузорӣ дар соҳаи фаъолияти мақомоти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон» таҳия гардидааст.

Дар доираи ин барномаи тадқиқотӣ, яке аз самтҳои муҳим таҳлили низомнок ва муқоисавии ниҳоди сарвари давлат дар кишварҳои Осиёи Марказӣ ба ҳисоб меравад, ки дар заминаи рушди ниҳодҳои ҳокимияти давлатӣ ва конститутсионализм таҳқиқ мегардад. Аз ин рӯ, мавзуи мазкур на танҳо бо масъалаҳои назариявӣ ва амалӣ дар соҳаи ҳуқуқи конститутсионӣ иртиботи мустақим дорад, балки ба ҳадафҳои умумии барнома – таҳкими асосҳои демократӣ, таҳлили таҷрибаи давлатҳои ҳамсоя ва пешниҳоди тавсияҳо чиҳати такмили қонунгузории миллии низ ҷавобгӯ мебошад. Бо ин васила, натиҷаҳои таҳқиқот метавонанд барои пешбурди ислоҳоти конститутсионӣ, беҳсозии механизми мувозинати ҳокимият ва баландбардории самаранокии фаъолияти ниҳоди сарвари давлат дар Ҷумҳурии Тоҷикистон хидмат намоянд.

Мутобиқати теъдод ва мазмуни интишороти натиҷаҳои илмӣ ба муҳтавои диссертатсия ва автореферати он. Натиҷаҳои асосии илмии баёншуда дар диссертатсия дар интишороти муаллиф инъикос ёфтаанд. Шумораи мақолаҳо ва дигар корҳои ҷопшуда ба талаботи муқарраршудаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон

мувофиқат мекунад. Маводи нашршуда, аз ҷумла мақолаҳо дар маҷаллаҳои илмӣ тақризшаванда ва тавсияшудаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мақолаҳои конфронсӣ ва монография, аз рӯйи мазмун бо қисматҳои асосии диссертатсия ва хулосаҳои автореферат мувофиқ мебошанд.

Интишороти муаллиф самтҳои калидии таҳқиқот – асосҳои назариявӣ, таҳлили муқоисавӣ, натиҷаҳои ҳуқуқшиносӣ ва пешниҳодҳои амалиро – фаро гирифта, хулосаҳои илмӣ ва тавсияҳои амалӣ, ки дар диссертатсия ва автореферат оварда шудаанд, пурра тасдиқ менамоянд. Аз ин рӯ, мутобиқати миқдорӣ ва мазмунӣ байни интишороти илмӣ, диссертатсия ва автореферат комил арзёбӣ мегардад.

Мавҷудияти санадҳои тасдиқкунандаи татбиқи натиҷаҳои илмӣ дар истеҳсолот ё имконияти татбиқ намудани онҳо. Натиҷаҳои илмӣ диссертатсия дорои асосҳои назариявӣ ва амалии возеҳ мебошанд, ки имконияти татбиқи онҳоро дар фаъолияти қонунгузорӣ, идоракунӣ ва таълимӣ таъмин месозанд. Мазмун ва моҳияти пешниҳодҳои илмӣ-амалӣ нишон медиҳанд, ки онҳо метавонанд дар зинаҳои гуногуни идоракунӣ давлатӣ ва ислоҳоти қонунгузории конституционӣ мавриди истифода қарор гиранд.

Аз лиҳози назариявӣ, таҳқиқот бо таҳияи концепсияи илмӣ ниҳоди сарвари давлат дар кишварҳои Осиёи Марказӣ саҳми арзанда мегузорад, зеро он фаҳмиши амиқтари асосҳои назариявӣ ва хусусиятҳои фаъолияти ин ниҳодно фароҳам меорад ва заминаи таҳлили дурнамои таҳаввулоти он дар шароити сиёсату ҳуқуқии минтақа мебошад.

Аз лиҳози амалӣ, муқаррароти пешниҳодшуда метавонанд дар такмили қонунгузории конституционӣ, дақиқсозии категорияҳои ҳуқуқӣ, такмил додани низоми салоҳиятҳо ва механизмҳои мувозинати ҳокимият, инчунин дар раванди омӯзиши фанҳои ҳуқуқӣ конституционӣ, ҳуқуқӣ муқоисавӣ, ҳуқуқӣ конституционии кишварҳои хориҷӣ ва ҳуқуқӣ маъмурий истифода шаванд.

Саҳми доктараб дар иҷрои таҳқиқи диссертатсионӣ. Дар асоси таҳқиқоти диссертатсионӣ муаллиф саҳми назаррас дар рушди назарияи ҳуқуқӣ конституционӣ ва такмили фаҳмиши илмӣ ниҳоди сарвари давлат дар кишварҳои Осиёи Марказӣ гузоштааст. Самтҳо ва шаклҳои асосии саҳми шахсии доктараб дар нишондоди зерин зоҳир мегарданд:

1. Таҳия ва асосноккунии концепсияи муаллифӣ муносибати низомнокӣ ба омӯзиши ниҳоди сарвари давлат дар Осиёи Марказӣ, ки сатҳҳои таҳлили таърихӣ ҳуқуқӣ, институтсионалӣ ва функционалиро дар бар мегирад, инчунин истифодаи усули қиёси ҳуқуқиро фаро мегирад. Бори аввал дар адабиёти илмӣ минтақа ҳамчун объекти мустақили таҳқиқ бо хусусиятҳои махсуси сиёсӣ ва ҳуқуқии дохилӣ баррасӣ шудааст.

2. Гирдоварӣ ва арзёбии қонунгузории амалкунандаи конституционии кишварҳои Осиёи Марказӣ дар баҳши мақом ва ваколатҳои сарвари давлат анҷом дода шудааст. Дар чараёни таҳқиқ,

хусусиятҳои умумӣ ва фарқияти навъҳои президентӣ, инчунин тамоюлҳои рушди ҳуқуқӣ муайян гардида, муаллиф бори аввал танзими ҳуқуқии функцияҳои Президентро аз рӯи навъҳои идоракунии давлатӣ ба таври мукамал таҳлил намудааст.

3. Пешниҳоди як намуни нави таснифоти ниҳоди сарвари давлат, ки ба асоси вазъии ҳуқуқии Президент дар низоми ҳокимияти давлатӣ таъяс мекунад. Ин усул доираи типологияи анъанавиро васеъ намуда, имкон медиҳад, ки ҷойгоҳ ва нақши воқеии Президент дар шаклҳои гуногуни идоракунӣ дақиқтар инъикос гардад.

4. Таҳияи марҳилабандии муаллифии ташаккули ниҳоди сарвари давлат дар кишварҳои Осиёи Марказӣ, ки даврони тошуравӣ, шуравӣ ва пасошуравиро фаро мегирад. Дар ин росто, омилҳои асосии ҳуқуқӣ ва сиёсӣ, ки ба таъбири падидаҳои ҳокимият таъсир расондаанд, аз ҷумла механизмҳои фардӣ (персонализатсияшуда)–и ташаккули ҳокимияти президентӣ таҳлил шудаанд.

5. Дар асоси таҳлили мустақили қонунгузорӣ ва таҷрибаи равандиҳои интиҳоботӣ дар кишварҳои минтақа, хусусиятҳои асосии татбиқи ҳуқуқии интиҳоботии ғайрифавол ҳангоми интиҳоботи сарвари давлат муайян гардидаанд; ҳамзамон, меъёрҳои илмӣ таснифи шартҳои интиҳоботӣ пешниҳод шуда, мутобиқати онҳо бо меъёрҳои байналмилалӣ арзёбӣ шудааст.

6. Муаллиф таҳияи назариявӣ ва таснифи ваколатҳои сарони давлатҳои минтақа бо истифодаи муносибати гуногуншаклӣ: тибқи соҳаҳои фаъолият, манбаъҳои танзими ҳуқуқӣ, тартиб ва шароити амалисозӣ анҷом додааст. Инчунин, таърифҳо ва тафовутии мафҳумии ваколат, салоҳият ва функцияҳои Президентро пешниҳод намудааст.

7. Таҳлили мустақили санадҳои сарвари давлатҳои Осиёи Марказӣ анҷом дода шуда, хусусиятҳо ва табиати ҳуқуқии онҳо ошкор гардидааст. Муаллиф зарурати низомбандии санадҳои меъёрӣ ва инфиродии Президентро асоснок намуда, тавсияҳо оид ба иерархикунории онҳо дар низомҳои ҳуқуқии миллӣ пешниҳод кардааст.

8. Саҳм дар рушди назарияи иштироки сарвари давлат дар раванди ҳуқуқсозӣ, аз ҷумла ҷанбаҳои институтсионалӣ ва расмӣ ҳамкорӣ бо парлумон. Таҳияи махсус ба табиати ҳуқуқии паёмҳои президентӣ ва масъалаи тавозуни ташаббусҳои ҳуқуқсозӣ ва низоми боздорӣ ва мувозинат дода шудааст.

Ҳамин тариқ, саҳми шахсии доктар дар пешниҳоди нуқтаҳои нави назариявӣ ва дар таҳлили илмӣ мустақили санадҳои меъёрӣ ва таҷрибаи татбиқи ҳуқуқ зоҳир гардида, имкон дод, ки фаҳмиши илмӣ ниҳоди президентӣ дар низомҳои ҳуқуқии давраи гузариши Осиёи Марказӣ амиқтар гардад ва пешниҳодҳои таҳия шаванд, ки ҳам барои илми ҳуқуқ ва ҳам барои фаъолияти қонунсозӣ ва татбиқи ҳуқуқ аҳамияти амалӣ доранд.

Диссертатсияи Сулаймонзода Манучеҳр Субҳоналӣ дар мавзуи «Вазъи ҳуқуқӣ-конститутсионии сарвари давлат дар кишварҳои Осиёи Марказӣ: таҳлили муқоисавӣ-ҳуқуқӣ» ба ихтисоси интиҳобшуда пурра мувофиқат мекунад.

Диссертатсия аз муқаддима, 5 боб, 13 зербоб, хулоса, тавсияҳо ва рӯйхати адабиёти истифодашуда иборат мебошад.

Муаллиф зиёда аз 45 маводи илмиро вобаста ба мавзуи таҳқиқоти диссертатсионӣ таҳия карда, ба таъб расонидааст, ки аз ин миён 3 монография ва зиёда аз 42 мақолаҳои илмӣ, аз ҷумла 20 мақола дар маҷаллаҳои илмӣ тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти ҶТ нашршуда мебошанд. Ҳаҷми умумии онҳо 80,0625 ҷузъи чопиро ташкил медиҳад.

Мундариҷаи асосии таҳқиқ аз рӯйи мавзуи диссертатсия дар таълифоти зерини муаллиф инъикос ёфтааст:

I. Монографияҳо:

[1–М]. Сулаймонов, М.С. Конституционно–правовой статус Президента Республики Таджикистан. [Текст]: монография / М.С. Сулаймонов. – Душанбе: «Лахути», 2020. – 156 с. (9,6 п.л.); ISBN 978–99975–358–7–0.

[2–М]. Диноршоев, А.М., Сулаймонов, М.С., Салоҳиддинова, С.М. Глава государства: конституционно–правовой статус и место в системе разделения властей (на примере просоветских государств). [Текст]: монография / Диноршоев, А.М., Сулаймонов, М.С., Салоҳиддинова, С.М. – Душанбе: «Матбааи ДМТ», 2023. – 262 с. (15,5 ҷ.ч.); ISBN 978–9998546196

[3–М]. Имомов, А.И., Сулаймонзода, М.С. Конституция–зӯҳуроти сиёсӣ–ҳуқуқӣ. [Матн]: монография / Имомов, А.И., Сулаймонзода, М.С. – Душанбе: «Матбааи ДМТ», 2024. – 262 с. (15,5 ҷ.ч.); ISBN 978–9998546196

[4–М]. Диноршоев, А.М., Сулаймонзода, М.С., Салоҳиддинова, С.М., Ҳалимзода, К.Ҳ. Конституцияҳои Тоҷикистон ва инкишофи он. [Матн]: монография / Диноршоев, А.М., Сулаймонзода, М.С., Салоҳиддинова, С.М., Ҳалимзода, К.Ҳ. – Душанбе: «Матбааи ДМТ», 2023. – 248 с. (27 ҷ.ч.); ISBN 978–99985–41–01–

II. Мақолаҳое, ки дар маҷаллаҳои тақризшаванда ва тавсиякардаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба таъб расидаанд:

[5–М]. Сулаймонов, М.С. Конституционный статус Президента Республики Таджикистан и его роль в законотворческом процессе. [Текст] / М.С. Сулаймонов // Правовая жизнь. – 2017. – №2. – С. 51–55; ISSN 2307–5198.

[6–М]. Сулаймонов, М.С. Понятие и классификация полномочий Президента Республики Таджикистан. [Текст] / М.С. Сулаймонов // Правовая жизнь. – 2017. – №3. – С. 86–94; ISSN 2307–5198.

[7–М]. Салоҳиддинова, С.М., Сулаймонов, М.С. Президент Республики Таджикистан – гарант прав и свобод человека и гражданина.

[Текст] / Салохиддинова, С.М., Сулаймонов, М.С. // Закон и право. – 2017. – №4. – С. 36–39; ISSN 2073–3313.

[8–М]. Сулаймонов, М.С. Пассивные избирательные цензы при проведении выборов президента Республики Таджикистан. [Текст] / М.С. Сулаймонов // Вестник Таджикского национального университета. Серия социально–экономических и общественных наук. – 2017. – №2–6. – С. 264–268; ISSN 2413–5151.

[9–М]. Сулаймонов, М.С. Правовая природа послания президента Республики Таджикистан и его признаки. [Текст] / М.С. Сулаймонов // Труды Академии МБД Республики Таджикистан. – 2017. – №4(36). – С. 140–145; ISSN 2412–141X.

[10–М]. Диноршоҳ, А.М., Сулаймонов, М.С. Понятие и содержание функций Президента Республики Таджикистан по обеспечению национальной независимости, единства и территориальной целостности, преемственности, долговечности государства и согласованного функционирования и взаимодействия государственных органов. [Текст] / Диноршоҳ А.М., М.С. Сулаймонов // Правовая жизнь. – 2017. – №4(20). – С. 39–45; ISSN 2307–5198.

[11–М]. Сулаймонов, М.С. Препосылке и факторы формирования института президентства в Таджикистане. [Текст] / М.С. Сулаймонов // Академический юридический журнал. – 2018. – №1(25). – С. 21–25; ISSN 2305–0535.

[12–М]. Сулаймонов, М.С. Ваколатҳои дискретсионии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон. [Матн] / М.С. Сулаймонов // Қонунгузорӣ. – 2019. – №4 (36). – С. 10–13; ISSN 2410–2903.

[13–М]. Сулаймонов, М.С. Падидаи президентсиализм дар Ҷумҳурии Тоҷикистон. [Матн] / М.С. Сулаймонов // Ҳаёти ҳуқуқӣ. – 2019. – №4 (28). – С. 57–61; ISSN 2307–5198.

[14–М]. Сулаймонов, М.С. Монарх ҳамчун сардори давлат дар шакли идоракунии парлумонӣ. [Матн] / М.С. Сулаймонов // Ҳаёти ҳуқуқӣ. – 2020. – №1(29). – С. 96–99; ISSN 2307–5198.

[15–М]. Сулаймонов, М.С. Ниҳоди президентӣ дар давлатҳои пасошӯравӣ. [Матн] / М.С. Сулаймонов // Ҳаёти ҳуқуқӣ. – 2020. – №4(32). – С. 64–69; ISSN 2307–5198.

[16–М]. Сулаймонзода, М.С. Мақоми сардори давлат дар низоми мақомоти давлатии кишварҳои Осиёи Марказӣ. [Матн] / М.С. Сулаймонзода // Ҳаёти ҳуқуқӣ. – 2022. – №1(37). – С. 75–84; ISSN 2307–5198.

[17–М]. Сулаймонзода, М.С., Мафҳум ва таснифбандии сардори давлат. [Матн] / М.С. Сулаймонзода // Давлатшиносӣ ва ҳуқуқи инсон. – 2022. – №1(25). – С. 129–135; ISSN 2414–9217.

[18–М]. Сулаймонзода, М.С. Нақши Пешвои миллат дар Истиқлолияти давлатӣ. [Матн] / М.С. Сулаймонзода // Ҳаёти ҳуқуқӣ. – 2023. – №3(43). – С. 32–39; ISSN 2307–5198.

[19–М]. Диноршоев А.М., Сулаймонзода М.С. Моделҳои таъзияи ҳокимияти давлатӣ ҳамчун асоси ташкили мақомоти ҳокимияти давлатӣ дар

Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ҷаҳон: таҳлили муқоисавӣ-ҳуқуқӣ. [Матн] / А.М. Диноршоев, М.С. Сулаймонзода // Паёми Донишгоҳи Миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ – 2024. – №3. – С. 225–232; ISSN 2413–5151.

[20–М]. Сулаймонзода, М.С. Понятие и классификации функции главы государства в странах Центрально Азии [Текст] / М.С. Сулаймонзода // Законодательство. – 2024. – №3 (55). – С. 72–77; ISSN 2410–2903.

[21–М]. Сулаймонзода, М.С. Унсурҳои таърихӣ аҳамияти падидаи президентӣ дар низоми давлатдорӣ муосир [Матн] / М.С. Сулаймонзода // Давлатшиносӣ ва ҳуқуқи инсон. – 2024. – №4(36). – С.166–173; ISSN 2414–9217.

[22–М]. Сулаймонзода, М.С. Участие глав государств Центрально Азии в правотворческом процессе [Текст] / М.С. Сулаймонзода // Вестник Филиала Московского Государственного Университета имени М.В. Ломоносова в городе Душанбе. Серия гуманитарных и экономических наук. – 2024. – №4 (44). – С. 185–194; ISSN 2709–6246

[23–М]. Сулаймонзода, М.С. Институт главы государства: конституционно-правовой анализ и эволюция в системе современных государств [Текст] / М.С. Сулаймонзода // Законодательство. – 2024. – №4 (56). – С. 71–77; ISSN 2410–2903.

III. Мақолаҳои илмие, ки дар маҷмуаҳо ва дигар нашрияҳои илмӣ–амалӣ чоп шудаанд:

[24–М]. Сулаймонов, М.С., Место и рол Президента в системе органов исполнительной власти Республики Таджикистан [Текст] / М.С. Сулаймонов // Вестник Конституционного суда Республики Таджикистан. – 2013. – №1. – С. 105–110.

[25–М]. Сулаймонов, М.С. Место Президента Республики Таджикистан в организации и деятельности судебных органов на основе принципа сдержек и противовесов. [Текст] / М.С. Сулаймонов // Наука и инновация. – 2014. – №2. – С. 137–140; ISSN 2412–3648.

[26–М]. Сулаймонов, М.С., Президент ҳамчун кафили ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шаҳрванд дар Ҷумҳурии Тоҷикистон. [Матн] / М.С. Сулаймонов // Поси ҳуқуқи инсон чун дастоварди умумибашарӣ // Маводҳо и конференсияи илмӣ–амалии ҷумҳуриявӣ. – Душанбе: 2014. – С. 111–115.

[27–М]. Сулаймонов, М.С., Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон–кафили Конститутсия ва қонунҳо. [Матн] / М.С. Сулаймонов // Инкишофи падидаи конституционализм дар даврони истиқлолияти Тоҷикистон // Маводҳо и конференсияи илмӣ–амалии ҷумҳуриявӣ. – Душанбе:2014. – С. 186–190.

[28–М]. Сулаймонов, М.С., Асосҳои конститусионӣ – ҳуқуқи ташкили падидаи президентӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон [Матн] / М.С. Сулаймонов // Нақши Конститутсия дар рушди қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон // Маводҳо и конференсияи илмӣ–амалии ҷумҳуриявӣ. – Душанбе:2014. – С. 111–115.

[29–М]. Сулаймонов, М.С. Понятие и классификации полномочий президента Республики Таджикистан. [Текст] / М.С. Сулаймонов // Наука и инновация. – 2015. – №2. – С. 140–144; ISSN 2412–3648.

[30–М]. Сулаймонов, М.С., Президент Республики Таджикистан как гарант Конституции Республики Таджикистан. [Текст] / М.С. Сулаймонов // Права и свободы человека и гражданина: теоретические аспекты и юридическая практика материалы ежегодной Международной научной конференции памяти профессора Феликса Михайловича Рудинского. // Под общей редакцией Д.А. Пашинцева. – Москва:2016. – С. 458–461.

[31–М]. Сулаймонов, М.С. Акты Президента в системе нормативно-правовых актов. [Текст] / М.С. Сулаймонов // Государствоведение и права человека. – 2017. – №2. – С. 93–95; ISSN 2414–9217.

[32–М]. Сулаймонов, М.С. Некоторые вопросы определения оснований для классификации полномочий Президента. [Текст] / М.С. Сулаймонов // Государствоведение и права человека. – 2017. – №3. – С. 66–74; ISSN 2414–9217.

[33–М]. Диноршоҳ, А.М., Сулаймонов, М.С. Понятие и содержание конституционно-правового статуса Президента Республики Таджикистан [Текст] / Диноршоҳ А.М., М.С. Сулаймонов // Государствоведение и права человека. – 2017. – №4(08). – С. 22–31; ISSN 2414–9217.

[34–М]. Сулаймонов, М.С., Саъдизода Ҷ. Президент – ҳомии ҳуқуқи озодиҳои инсон ва шаҳрванд [Матн] / М.С. Сулаймонов, Ҷ. Саъдизода // 70–умин солгарди Рӯзи қабули Эълومияи умумии ҳуқуқи инсон // Маводҳои конференсияи илмӣ–амалии ҷумҳуриявӣ. – Душанбе:2018. – С. 85–92.

[35–М]. Сулаймонов, М.С. Взаимоотношения парламента и Президента Республики Таджикистан в рамках системы сдержек и противовесов. [Текст] / М.С. Сулаймонов // Государствоведение и права человека. – 2016. – №4. – С. 140–144; ISSN 2414–9217.

[36–М]. Сулаймонов, М.С. Порядок реализации избирательных принципов при проведении выборов Президента Республики Таджикистан [Текст] / М.С. Сулаймонов // Конституция Республики Таджикистан и национальная правовая система: основы развития и перспективы юридической науки», посвященной «25–летию принятия Конституции Республики Таджикистан» и «70 летию юридическому факультету ТНУ // Материалы международно-теоретической конференции. – Душанбе:2019. – С. 127–130.

[37–М]. Сулаймонов, М.С. Нақши Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар таҳкими конституционализм. [Матн] / М.С. Сулаймонов // Ахбори Суди конституционии Ҷумҳурии Тоҷикистон. – 2019. – №3–4. – С. 97–101.

[38–М]. Сулаймонов, М.С., Касимова Ф.А. Сравнительно-правовой анализ понятия «института президента» и «конституционно-правовой статус президента». [Текст] / М.С. Сулаймонов, Ф. А. Касимова // Государствоведение и права человека. – 2019. – №4(16). – С. 93–95; ISSN 2414–9217.

[39–М]. Сулаймонов, М.С., Мубриз Ш.Х. Нақш ва мақоми сардори давлат дар Ҷумҳурии Ислондрия Афғонистон. [Матн] / М.С. Сулаймонов,

Ш.Х. Мубариз // Давлатшиносӣ ва ҳуқуқи инсон. – 2020. – №1(17). – С. 70–75; ISSN 2414–9217.

[40–М]. Sulaimonzoda M.S. President of the Republic of Tajikistan–guarantee of rights and freedoms of the human and citizen [TEXT] / M.S. Sulaimonzoda //Business. Science. Education. Legal and economic aspects // Collection of materials of the IX International scientific and practical conference Ledentsovsky readings. – Moscow:2021. – P. 540–545.

[41–М]. Сулаймонзода, М.С. Президент Республики Таджикистан как гарант обеспечения национальной независимости, единства и территориальной целостности, преемственности и долговечности государства [Текст] / М.С. Сулаймонзода // 30 лет независимости: этапы пройденного пути, реалии и перспективы // Материалы Республиканской научно–практической конференции. – Душанбе:2021. – С. 60–63.

[42–М]. Сулаймонзода, М.С., Касимова Ф.А. Нормативные указы Президента Республики Таджикистан: понятие и особенности [Текст] / М.С. Сулаймонзода, Ф.А. Касимова // Конституция – как фактор стабильности государства // Материалы Республиканской научно–практической конференции. – Душанбе:2022. – С. 346–352.

[43–М]. Сулаймонзода, М.С., Шерализода Ч.Ш. Инкишофи мақомоти судӣ дар заминаи ислоҳоти конститусионии Ҷумҳурии Тоҷикистон [Матн] / М.С. Сулаймонзода, Ч.Ш. Шерализода // Паёми Филиали Донишгоҳи давлатии Москва ба номи М.В. Ломоносов дар шаҳри Душанбе, Душанбе: 2022. – Ҷилди 2, №1(22). – С. 62–70.

[44–М]. Сулаймонзода, М.С., Бобозода Г. Ҳамкории президент ва парлумон дар амалисозии таҷзияи ҳокимияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон [Матн] / М.С. Сулаймонзода, Г. Бобозода // Маводи Конференсия бахшида ба 70–умин солгарди Рӯзи қабули Эълومияи умумии ҳуқуқи инсон // маводи конференсияи ҷумҳуриявӣ илмию назариявӣ. – Душанбе:2023. – С. 254–259.

IV. Воситаи таълимӣ:

[45–М]. Сулаймонзода М.С. Институт президентства в Республики Таджикистан [Текст]: учебное пособие / М.С. Сулаймонзода. – Душанбе: «Матбааи ДМТ», 2023. – 162 с. (9,3 ҷ.ч.);

Чаласа қарор кард:

1. Диссертатсияи Сулаймонзода Манучеҳр Субҳоналӣ дар мавзуи «Вазъи ҳуқуқӣ-конститусионии сарвари давлат дар кишварҳои Осиёи Марказӣ: таҳлили муқоисавӣ-ҳуқуқӣ» барои дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 12.00.02 – Ҳуқуқи конститусионӣ, ҳуқуқи мурофиаи судии конститусионӣ, танзими ҳуқуқии ҳокимияти маҳаллӣ кори таҳқиқии анҷомёфта ҳисобида шавад.

2. Диссертатсияи Сулаймонзода Манучеҳр Субҳоналӣ дар мавзуи «Вазъи ҳуқуқӣ-конститусионии сарвари давлат дар кишварҳои Осиёи Марказӣ: таҳлили муқоисавӣ-ҳуқуқӣ» барои дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 12.00.02 – Ҳуқуқи конститусионӣ, ҳуқуқи мурофиаи судии конститусионӣ, танзими ҳуқуқии

ҳокимияти маҳаллӣ бо назардошти ислоҳи эродҳои гирифташуда барои ҳимоя дар шурои диссертатсионии 6D.KOA-019 назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон тавсия дода шавад

Хулоса дар ҷаласаи кафедраи ҳуқуқи конституционӣ ва маъмурии факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон санаи 28-уми июни соли 2025, суратҷаласаи №10 қабул гардидааст

Иштирок доштанд: 18 нафар, аз ҷумла, 4 нафар доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, 12 нафар номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ, 2 нафар ассистент.

Натиҷаи овоздиҳӣ «тарафдор» – 18 нафар, «зид» – 0 нафар, «бетараф» – 0 нафар.

Раиси ҷаласа:

Дотсенти кафедраи ҳуқуқи конституционӣ
ва маъмурии факултети ҳуқуқшиносии
Донишгоҳи миллии Тоҷикистон, номзади
илмҳои ҳуқуқшиносӣ

Ч.Ш. Қодиров

Котиби ҷаласа:

Лаборанти калони кафедраи ҳуқуқи
конституционӣ ва маъмурии факултети
ҳуқуқшиносии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон

М.А. Неъматова

Имзои Ч.Ш. Қодиров ва М.А. Неъматоваре тасдиқ менамоям:

Сардори раёсати кадрҳо ва корҳои махсуси
Донишгоҳи миллии Тоҷикистон

Э.Ш. Шодихонзода

«28» 06 соли 2025

Суроға: 734025, ш. Душанбе,

ҳиёбони Рудакий, 17. Донишгоҳи миллии Тоҷикистон

Тел.: 2217711, факс: 2271510

Почтаи электронӣ: info@tnu.tj, сомонаи интернетӣ: www.tnu.tj